

94 (477.54)

Г 72

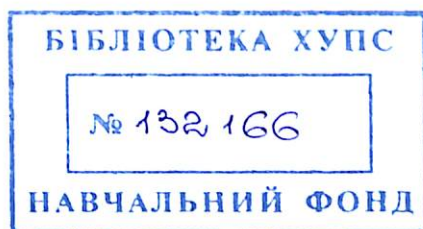
До 70-річчя Олександра Степановича Масельського

***“Господар –
його звали у народі...”***

96/477.34
Г 72

До 70-річчя
Олександра Степановича Масельського

“Господар – його звали у народі...”

Харків
«ФОЛІО» • ТОВ «ПРОМЕЙКЕР»
2006

ББК 63.3 (4УКР)

Д55

Упорядкування
ТОВ «ПРОМЕЙКЕР»

Художник-оформлювач

І. В. Осипов

Упорядники висловлюють щирю подяку за надані матеріали редакціям газет «Слобідський край», «Сільські новини», «Слобода», «Время», «Зеркало недели», «Вместе — вперед!», «Вечерний Харьков»; видавництву «Фоліо», видавництву «Золоті сторінки», Державному архіву Харківської області, родині Івана Михайловича Кулінича, а також журналістам В. Бондаренко, В. Знаковському, О. Індюховій, О. Калашнику, Є. Кауль-ку, Г. Конопельцеву, В. Кривому, Ю. Крикливому, І. Лахну, Л. Логвиненку, А. Мазниці, В. Медвідю, Л. Морозовій, Н. Недашківській, С. Руденку, І. Румянцевій, О. Сівцовій, Л. Сухіній, А. Теслу, Н. Черновій, Н. Щербаковій, В. Ясинському, О. Яхну; фотографам Ю. Андріяненку, Ю. Ворошилову, Ю. Півню.

Особлива подяка

Софії Григорівні Масельській
Ірині Олександрівні Ярославській
Олександру Владиленовичу Ярославському
голови Харківської обласної ради
Васілію Вікторовичу Салигіну
народному депутату України
Юлії Вікторівні Ковальовій

До 70-річчя О. С. Масельського. «Господар — його звали у народі...»
Д55 / Упоряд. ТОВ «ПРОМЕЙКЕР»; Худож.-оформлювач І. В. Осипов. — Хар-
ків: Фоліо; ТОВ «ПРОМЕЙКЕР», 2006. — 255 с.

ISBN 966-03-3695-0.

Ця книга — спогади про О. С. Масельського, людину, яка понад 13 років (з 1983 по 1996) була на чолі Харківської області — на зламі епох, коли Україна здобувала свою незалежність, коли творилася історія. У 1994 році посада голови області була виборною. І саме Масельського оберуть харків'яни. Масштаб його особистості відповідав часу, в якому він жив, — суворому і жорсткому.

Керівником він був, як то кажуть, від Бога. А якою він був людиною, як поводив себе у різних життєвих ситуаціях? Ті, хто його добре знав — рідні, друзі, знайомі, підлеглі, — свідчать у своїх спогадах: Олександр Степанович був не просто народним губернатором, господарем, а Людиною з великої літери — чесною, чуйною, зворушливою.

Навіть для людей, що знали Олександра Степановича, в книзі знайдеться чимало нових матеріалів. Тим же, хто не був особисто знайомий з Масельським, ці матеріали будуть цікаві подвійно. Адже «епоха Масельського», час, в якому Олександру Степановичу випало жити і працювати, — вже історія.

ББК 63.3 (4УКР)

ISBN 966-03-3695-0

© ТОВ «ПРОМЕЙКЕР», упорядкування, 2006
© І. В. Осипов, художнє оформлення, 2006

ВСТУПНЕ СЛОВО

Олександр Степанович Масельський належить до особистостей, пам'ять про які живе в народі незалежно від того, згадується їхнє прізвище в підручниках історії чи ні. В нашій області його будуть завжди пам'ятати як дбайливого господаря. Державні діячі та політики писатимуть у мемуарах, що прислуховувалися до його порад і вважали за честь потиснути йому руку. Дослідники ж намагатимуться відкрити той секрет, який дозволив йому перетворитися на найвпливовішого губернатора в Україні.

А секрет — простий. Державність мислення Олександра Степановича була наслідком відстоювання інтересів Харківщини. Він розумів: аби покращити життя в області, треба покращити життя в усій країні. Успішність його кадрової політики — одного з головних критеріїв оцінки управлінців такого рівня — була обумовлена його увагою та повагою до людей, до їхньої думки. Природний господарський хист і безперечний авторитет у жителів області — результат того, що він ніколи не дивився на життя через вікна кабінету. Він не втрачав зв'язку з «корінням», знав шум цехів, запах чорнозему, смак гарячого хліба.

Ця книга покликана розповісти про Олександра Степановича без зайвого пафосу та прикрас. Здебільшого — це добірка спогадів, статей про нього та інтерв'ю самого Масельського, читаючи які, з позицій сьогодення, не тільки не перестаєш захоплюватися його глибокою мудрістю та прозорливістю, але й з кожним днем усе більше розумієш та цінуєш величезне значення кожного його слова.

Сподіваюся, ця книга буде цікава всім. Людям старшого покоління вона дозволить із вдячністю згадати Олександра Степановича, а молоді — побачити для себе приклад, до якого треба прагнути в роботі та житті.

*Голова Харківської обласної ради
Васілій Салигін*

ВІД УПОРЯДНИКІВ

7 грудня 2006 року виповнюється 70 років з дня народження Олександра Масельського. «Господар — його звали у народі...» — саме цей рядок з пісні на вірші Митрополита Харківського і Богодухівського Владики Никодима найяскравіше характеризує особистість Олександра Степановича. Батько, народний губернатор — усе це про Масельського. Так відзивалися про нього друзі, колеги, прості люди і високопосадовці. Пізніше його назвуть людиною-легендою, а час, в якому він жив, — «епохою Масельського».

Про Масельського писали за його життя. Але як то часто буває, саме коли він пішов, почали з'являтися численні спогади, інтерв'ю: люди, які мали честь і щастя з ним спілкуватися, усвідомивши масштаб втрати, висловлюють вдячність і захоплення, любов і величезну повагу до справжньої Людини. На шпальтах газет і з екранів телевізорів журналісти, спілкуючись з рідними Олександра Степановича і посадовцями різних рівнів, простими селянами і першими особами країни, створюють портрет найвідомішого керівника Харківської області.

Яким він був?

У біографічних довідках енциклопедій (Украина: регионы. Харьковская область. 500 влиятельных личностей: Информационно-биографический справочник. — Харьков: Восточно-Украинский биографический институт, 2001; «Валківська енциклопедія». — Київ: «Рада», 2000) — декілька абзаців з переліком посад і звань. Що приховується за цими сухими рядками з датами? І яке треба прожити життя, щоб в енциклопедії про тебе написали хоча б один рядок? Відповіді на ці питання — ця книга.

Укладачі прагнули менше говорити від себе і надати більше свідчень «епохи Масельського». Підшивки газет, що збереглися в

архівах редакцій, дозволяють цитувати Олександра Степановича від першої особи. На сторінках цієї книги Масельський говорить про роботу. Про його юність, молодість, захоплення — сучасники, близькі і рідні. Колишні колеги розповідають про стиль керівництва Олександра Степановича і дуже багато згадують про особисте. За його життя про це якось не питали, не вважали прийнятним. До середини 1990-х у пресі про Масельського — тільки як про державного мужа. Тому особисте завжди залишалося «за кадром». Виняток — онук Масельського, про нього Олександр Степанович розповідав сам і завжди з великим захопленням.

Уже минуло 10 років, як не стало народного губернатора. Проте через роки пам'ять про нього жива. Підлеглі, журналісти, колеги і начальники, а також звичайні мешканці Харківщини пам'ятають Масельського як людину слова: якщо пообіцяв, то обов'язково зробить. Сучасники Масельського пам'ятають його справи і вчинки. І виявляється — таких людей тисячі.

Колектив упорядників видання висловлює щирю подяку всім, чий спогади, статті, фото- та відеоматеріали були використані під час укладання книги. Ми дякуємо телерадіокомпаніям, редакціям газет, зокрема «Слобідського краю» та «Вечернего Харькова», харківським фотографам, Державному архіву Харківської області за надані матеріали. Окрема вдячність харківській журналістці Ірині Шестаковій.

Велика вдячність родині Олександра Степановича: дружині Софії Григорівні Масельській, дочці Ірині Олександрівні Ярославській, зятю Олександрові Владиленовичу Ярославському, без допомоги яких ця книга не побачила б світ.

Наші особливі слова подяки голові Харківської обласної ради Васілю Вікторовичу Салігину та народному депутату України Юлії Вікторівні Ковальовій за чуйність і всебічну допомогу при підготовці цієї книги.

комунальні зручності. Батько мій теж працював на фермі. Саме з села, з цих людей починається держава, на них тримається.

...Знаю, дехто з керівників обласних служб інколи картає мене за надмірну вимогливість, що, бачте, не даю їм спокою. Ви мене вибачте. Але роблю це свідомо. А зла, повірте, ні на кого не тримаю. А те що суворий, так ви ще не раз згадаєте Масельського, коли його не буде. Не думаю, що так, як того дехто хотів би. Працювати треба. Та так, щоб сорочка прилипла, до сьомого поту.

...Моя порада вам, «вожді», — сьогодні ви при владі: маєте машину, все, що хочете. А знаєте, шановні, який напис був не персні царя Соломона? — «І це все мине». Так-от, частіше поглядайте на свій перстень і пам'ятайте, дійте, поспішайте робити добро, особливо для стариків, самотніх, інвалідів, незахищених верств населення. Всі ми під Богом ходимо. І невідомо, що чекає кожного завтра. Прошу вас не забувати про це, щоб совість була чистою.

ЗМІСТ

Вступне слово.....	3
Від упорядників	5
Біографія О. С. Масельського.....	7
«Пам'ятають люди». Пісня на вірші Митрополита Харківського і Богодучівського Владики Никодима.....	9
«ОН ДАВАЛ ОЩУЩЕНИЕ НАДЕЖНОСТИ».....	11
Глазами современников	
«Земля — його стихія»	12
«Я всегда чувствовала, что рядом — мужчина»	16
«З'явилася взаємна повага»	21
«У Масельського вистачало мужності».....	22
«Ритм Масельского».....	22
«Для меня он был не просто дядей, а учителем...»	23
«Щось було у Сашка від діда»	24
«Суровый с виду человек...»	24
«Мені не байдуже, в якій країні житиме мій онук».....	25
«Радуйтесь, что он был!»	25
«Знайти бешкетника!».....	30
«До сім'ї ставився особливо трепетно».....	30
«Хлібосольна людина»	31
«Его большой страстью были лошади».....	31
«Ця любов у нього з дитинства»	33
«Це диво!»	34
«Довелося змінити жанр».....	34
А. С. Масельский. От первого лица	
«Главное — чаще заглядывать в собственную душу».....	36
Александр Масельский: «Тяжелая работа не бывает популярной».....	37
Постскриптум.....	38

«ДАР БОЖИЙ — БЫТЬ НЕРАВНОДУШНЫМ».....	40
---------------------------------------	----

Глазами современников

«Он делал все возможное и невозможное, чтобы помочь людям».....	41
«Візьми відеокамеру»	42
«К нему тянулись люди»	43
«Людам не треба заважати».....	44
«Денег я вам не дам»	45
«Справедливий і доброзичливий»	46
«Зробимо»	47
«Наша селянська людина».....	48
«Він ділив з людьми всі їхні труднощі»	49
«Батько приїхав»	50
«У мене душа болить».....	50
«Така добра душа»	51
«Хлопці, робіть добро людям».....	51
«Розум — від Бога дано»	52
«Талант великого стратега»	52
«З кожним привітається за руку»	54
«Умел говорить и с доярками, и с профессорами»	54
«За батьків, за їхній подвиг...»	55
«Глядіть, щоб і сарай був»	55
«Чи все у нього там гаразд?».....	56
«По верхнему пределу»	56
«За покликом серця».....	57
«Яке велике серце в нашого губернатора!»	58
«Феномен Харькова в его людях»	59
«Національне відродження прийде з Харкова».....	59

А. С. Масельский. От первого лица

«Телезустріч задля слова».....	60
«Не хлібом єдиним живемо»	61
«Нам ніхто не допоможе».....	61

Постскриптум..... 63

«НАЧИНАЕМ РАБОТАТЬ» 65

Глазами современников

«Он не нуждался в указаниях сверху»	67
«Молодий, але кремезний хлопчина»	67
«Гордіїв вузол»	68
«Уміння розпізнати людину»	68
«Працюю — і все буде гаразд»	69
«Новий стиль роботи керівника»	69

«Особистий контроль».....	71
«Він умів допомогти».....	71
«Вибач мені за минуле».....	73
«Отток рабочей силы из села в город прекратился».....	74
«Мене чомусь весь час так і тягне до землі...».....	74
«Надзвичайна особистість».....	75
Постскрипtum	6
«МЫ, УКРАИНЦЫ, НЕ ПЫЛЬ НА ВЕТРУ!..»	78
Глазами современников	80
«Людина державна».....	80
Свидетельствуют документы	81
«Ключевой вопрос».....	81
Глазами современников	81
«Перші іспити демократії на міцність».....	81
История города Харькова XX столетия. Харьков в период независимой Украины.....	82
«Создал условия».....	83
Свидетельствуют документы	83
«Категорически опровергаю».....	83
«Працювати, як господарі».....	85
А. С. Масельский. От первого лица	85
«США зблизька».....	85
Глазами современников	89
«Конечно, он был политиком».....	89
А. С. Масельский. От первого лица	89
О. Масельський: «Успіх залежить від нас самих».....	89
Глазами современников	94
«Він був мудрим і не мстивим».....	94
«Все останется людям».....	95
Свидетельствуют документы	95
«На паритетних засадах».....	95
«Про прикордонну смугу».....	96
Глазами современников	97
«Це ж візитна картка нашої країни».....	97

А. С. Масельский. От первого лица	
«Жить, как добрые соседи».....	97
Глазами современников	
«Политическая чуткость»	105
«Будемо брататися»	106
«Нам треба краще знати саму Україну»	106
А. С. Масельский. От первого лица	
«Погляд на ситуацію з ешелонів влади».....	108
А. Масельский: «Наша судьба — в наших руках»	108
«Творити добро»	111
Александр Масельский: «Тяжелая работа не бывает популярной»	116
Постскрипtum.....	121
«ИМЕЙ МУЖЕСТВО ПОЛЬЗОВАТЬСЯ СОБСТВЕННЫМ РАССУДКОМ».....	123
Глазами современников	
«Винятково видатна людина»	125
«Він, здавалося, взагалі не відпочивав»	126
«Для вирішення питання рангів не існує»	127
«Масельский любил перенимать все передовое»	128
«Подход руководителя»	128
«Ця школа повинна бути повною середньою».....	130
«З увагою до кожного звертання»	130
«Я захищав інтереси свого народу»	132
«Ти приходи завтра зранку»	134
«Он себе не прощал ничего»	135
«Школа життя»	136
«Ви, інтелігенція, любите поспати»	137
«Цельная натура».....	137
«Ну хіба це його колір?»	138
Свидетельствуют документы	
«В обласній державній адміністрації»	140
Глазами современников	
«Є робота!»	143
«Чиновником он себя не считал».....	143
«Героями не народжуються»	144
«Виходив зі скрути нестандартними рішеннями»	145
«Не знаю, що тут робити...»	146
«Він з таким сумом їхав»	147

А. С. Масельский. От первого лица	
«Вице-прем'єр з Харкова»	147
«За розбудову української держави»	150
«Залежить від кожного»	151
«Об'єднавшись, перемогти і вижити»	152
«Йти до людей, де живе діло робиться»	152
Свидетельствуют документы	
«Официально»	154
«Розпорядження про використання промислового потенціалу Харківської області на потреби села в 1995 році»	155
А. С. Масельский. От первого лица	
«Я старався...»	156
Постскриптум	157
ВАГОНЧИК НА ДИКАНЕВКЕ	159
Глазами современников	
«Он спасал харьковчан, не щадя себя»	160
«На Диканівці Олександр Степанович і днював, і ночував»	162
«Спасенный город»	163
«Мое рабочее место здесь»	164
«Харьков могут закрыть»	165
«Перший крок у безсмертя»	166
«Не шукаючи в собі героя»	171
«Його серце підірвала саме Диканівка»	172
Постскриптум	174
В СТРАСТНУЮ ПЯТНИЦУ	176
Глазами современников	
«Сегодня важный день»	178
«Феномен Харькова в его людях»	178
«Надо прощать»	178
«Все останется людям»	179
«Остался документ...»	179
«Усі ми гості на цій землі»	179
«Це була проста, доступна людина»	180
«Последняя сессия А. Масельского»	181
«Я очень хорошо помню эти дни»	182
«Про людину або забувають відразу, або пам'ятають завжди»	182
«Для вирішення питання рангів не існує»	183

«Настоящее горе всегда конкретно»	183
«Він так любив життя»	184
«Особиста втрата»	185
Свидетельствуют документы	
«Вічна пам'ять вам, Олександр Степановичу»	186
З прощальної промови Президента України Леоніда Кучми	187
З прощальної промови Митрополита Харківського і Богодухівського Никодима	188
З прощальної промови заступника Голови Верховної Ради Олега Дьоміна	188
З прощальної промови першого заступника голови облдержадміністрації В. М. Байбікова	189
З прощальної промови голови міськради Євгена Кушнарєва	191
Из прощальной речи главы Белгородской областной администрации Е. С. Савченко	192
Горькие слова скорби	192
«Спасибо вам, люди!»	202
Постскриптум	203
«И ПУСТЬ НЕ ДУМАЮТ, ЧТО МЕРТВЫЕ НЕ СЛЫШАТ, КОГДА О НИХ ПОТОМКИ ГОВОРЯТ...»	205
Глазами современников	
«Глыба»	207
«Вышли на первое место в Союзе»	208
«Як і вчив „Батько“»	208
«На користь нашому регіону»	209
«Принципиальный вопрос»	209
«Ищи деньги»	210
Свидетельствуют документы	
«Третю чергу метро — у найкоротший термін!»	210
Розпорядження Харківської обласної ради народних депутатів	212
«Надо учиться управлять государством»	212
Глазами современников	
«И это все о нем»	214
«Треба будувати дитячу лікарню»	214
«Завдяки йому знайшли рішення»	215
Свидетельствуют документы	
Рішення від 16 червня 2000 року про присвоєння Харківському міському перинатальному центру із стаціонаром імені Олександра Степановича Масельського	215

Глазами современников	
«Он глобально подходил к решению проблем»	216
«Руководителем он был от Бога».....	220
«Масельський довів задумане до кінця».....	221
«Пробачте, що не зумів вас обергти від лиха...»	222
Свидетельствуют документы	
«Наведемо порядок у своєму домі»	222
«Феномен Харькова в его людях»	224
Глазами современников	
«Дорога Масельского»	224
«Призначай дату і відкривайте театр».....	224
«Гордитесь Слобожанщиной, как мы гордимся вами».....	225
«Він був предтечею багатьох корисних починань»	226
«В його серці панував Господь»	227
«Талановита особистість сама будує крила для свого народу».....	227
«Обов'язок, а не заслуга»	230
Свидетельствуют документы	
«Харківщина вшановує світлу пам'ять свого сина»	231
Глазами современников	
«Школа имени Александра Масельского».....	232
«У Валках відкрито меморіальну дошку Олександр Масельському».....	234
«Самое непосредственное отношение».....	235
«Він вселяв віру в людей»	235
«А вот здесь Александр Степанович сделал бы не так»	236
«Он всегда работал на перспективу»	237
«Епоха Масельського»	238
«Масельський заслужил»	239
«Звернення до президента»	239
Постскриптум	239
ПОСЛЕДНИЕ ИНТЕРВЬЮ А. МАСЕЛЬСКОГО	242
Александр Масельский: «Служу народу Украины».....	242
Інтерв'ю каналу «А\ТВК», 12 квітня 1996 р.	247
Олександр Масельський: «Всі ми під Богом ходимо...»	247

**ДО 70-РІЧЧЯ О. С. МАСЕЛЬСЬКОГО.
«ГОСПОДАР — ЙОГО ЗВАЛИ У НАРОДІ...»**

Українською та російською мовами

Головний редактор *Н. Є. Фоміна*
Відповідальний за випуск *Р. Є. Панченко*
Художній редактор *І. В. Осипов*
Технічний редактор *Г. С. Таран*
Комп'ютерна верстка: *М. Л. Теплицький*
Коректор *І. В. Єфімова*

Підписано до друку 27.11.06. Формат 70×100 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Міньон. Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 25,90. Умов. фарбовідб. 40,60. Облік.-вид. арк. 14,60.
Тираж 3000 прим. Замовлення № 6-410.

ТОВ «Видавництво Фоліо»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 502 від 21.06.2001 р.

ТОВ «Фоліо»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 683 від 21.11.2001 р.

61057, Харків, вул. Донець-Захаржевського, 6/8

Електронна адреса:

www.folio.com.ua

E-mail: realization@folio.com.ua

Інтернет-магазин

www.bookpost.com.ua

ТОВ «ПРОМЕЙКЕР»

61001, Харків, пл. Повстання 7/8

Електронна адреса: www.promaker.com.ua

E-mail: promaker@promaker.com.ua

Надруковано з готових позитивів
на ВАТ «Харківська книжкова фабрика ім. М. В. Фрунзе»
Україна, 61057, Харків, вул. Донець-Захаржевського, 6/8

Свідоцтво про реєстрацію

ДК № 1580 від 28.11.2003 р.

До 70-річчя
Олександра Степановича Масельського

“Господар – його звали у народі...”

Олександр Степанович Масельський належить до особистостей, пам'ять про які живе в народі незалежно від того, згадується їхнє прізвище в підручниках історії, чи ні. В нашій області його будуть завжди пам'ятати як дбайливого господаря. Державні діячі та політики писатимуть в мемуарах, що прислуховувалися до його порад і вважали за честь потиснути йому руку. Дослідники ж намагатимуться відкрити той секрет, який дозволив йому перетворитися на найвпливовішого губернатора в Україні.

А секрет – простий. Державність мислення Олександра Степановича була наслідком відстоювання інтересів Харківщини: він розумів – аби покращити життя в області, треба покращити життя в усій країні. Успішність його кадрової політики – одного з головних критеріїв оцінки управлінців такого рівня – була обумовлена його увагою та повагою до людей, до їхньої думки. Природний господарський хист і безперечний авторитет у жителів області – результат того, що він ніколи не дивився на життя через вікна кабінету. Він не втрачав зв'язку з «корінням», знав шум цехів, запах чорнозему, смак гарячого хліба.

Сподіваюся, ця книга буде цікава всім. Людям старшого покоління вона дозволить із вдячністю згадати Олександра Степановича, а молоді – побачити для себе приклад, до якого треба прагнути в роботі та житті.

Голова Харківської обласної ради
Васілій Салигін

ISBN 966-03-3695-0

9 789660 336957